

МАТЕРІАЛИ ДО ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ
"ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА"
НОМІНАЦІЯ
"ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА – ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ"

ШКІЛЬНИЙ БІБЛІОТЕЧНО – ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР –
СУЧАСНА МОДЕЛЬ БІБЛІОТЕКИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Підготувала Лихожон Тетяна Володимирівна
завідувач Шкільного бібліотечно-інформаційного центру
Комунального закладу «Навчально – виховний комплекс
"Школа гуманітарної праці"
Херсонської обласної ради

ХЕРСОН – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Школа гуманітарної праці в авангарді сучасної освіти.....	6
РОЗДІЛ 2. Шкільний бібліотечно - інформаційний центр – сучасна модель бібліотеки навчального закладу.....	10
2.1. Модернізація шкільної бібліотеки – умова часу.	10
2.2. Робота шкільної бібліотеки як центру інформаційної підтримки педагогічного і навчально-виховного процесу в школі.....	12
2.3. Медіацентр – сучасний структурний підрозділ Шкільного бібліотечно- інформаційного центру.....	19
РОЗДІЛ 3. Медіаосвітні проекти в роботі шкільного бібліотечно– інформаційного центру	22
3.1. Система навчання учнів медіа та інформаційній грамотності за програмою «Основи інформаційної культури» (для учнів 5-7 класів)	22
3.2. Веб-ресурси шкільної бібліотеки	26
3.3. Веб-квест – нова форма інформаційно-пошукової роботи.....	28
3.4. Медіа та видавничий проект «Твоя бібліотека: щоденник мандрівника»	31
РОЗДІЛ 4. Шкільна бібліотека – центр творчості та дозвілля	34
4.1. «Бібліозанурення» - форма пошуку інформації в бібліотеці	34
4.2. Виховання мистецтвом.....	36
4.3.«Бібліотечний week-end» - сімейний клуб вихідного дня	39
4.4. Буктрейлери – книгу рекламують школярі.	40

РОЗДІЛ 5. Майданчик передового досвіду на базі ШБІЦ НВК "Школа гуманітарної праці"	42
5.1. Обмін досвідом на конференціях, семінарах та круглих столах.....	42
5.2. Співпраця з бібліотеками міста та області	42
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	49
Додаток 1.	49
Додаток 2	50

ВСТУП

XXI сторіччя – час інформаційних технологій. Розвиток програмно-технічних засобів створення, збереження й обробки інформації у світі сприяє входу інформаційно-комунікаційних технологій і в освітню галузь.

Сьогодні пріоритетом розвитку освіти в Україні є застосування сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, формуванню компетентного учня для подальшого навчання й успішної діяльності у виробничій і соціальній сферах, підготовку молоді до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. У наш час складається нова національна інформаційна інфраструктура, і шкільна бібліотека є невід'ємним її складником. Модернізація шкільних бібліотек – актуальне питання сьогодення.

Серед сучасних моделей трансформації шкільної бібліотеки чи не найбільшу увагу викликає модель «бібліотека – інформаційний центр». Модель «шкільна бібліотека – інформаційний центр» як типове рішення організації діяльності сучасної шкільної бібліотеки найбільш повно відповідає цілям і завданням, які в «Маніфесті шкільних бібліотек» ІФЛА/ЮНЕСКО визначені як місія шкільної бібліотеки, а саме: «Шкільна бібліотека надає інформацію й ідеї, що мають фундаментальне значення для успішної діяльності в нашому сьогоднішньому світі, який усе більше будується на інформації та знаннях. Шкільна бібліотека озброює учнів навичками безперервної самоосвіти і розвиває уяву, допомагаючи їм стати відповідальними громадянами» [17].

Тому об'єктом дослідження даної роботи є досвід впровадження сучасної моделі шкільної бібліотеки – бібліотечно-інформаційного центру як структурного підрозділу школи. Предметом є умови, створені в шкільній бібліотеці для якісного забезпечення інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів.

Отже, **мета** роботи – показати переваги нової моделі шкільної бібліотеки, продемонструвати на прикладах із досвіду роботи бібліотечно-інформаційного центру, як, завдяки інтеграційним процесам, упровадженню інновацій, використанню медіаосвітніх технологій змінюється якість роботи шкільної бібліотеки, відкриваються можливості для її розвитку.

Для досягнення вказаної мети в даній роботі:

- визначені особливості функціонування шкільної бібліотеки нової моделі у загальноосвітньому навчальному закладі;
- розглянуто роль бібліотечно-інформаційного центру у забезпеченні інформаційної підтримки навчально-виховного процесу в школі;
- показано можливості бібліотеки у використанні інноваційних медіаосвітніх проектів;
- розкриті нові грані роботи бібліотеки, як культурно-просвітницького центру школи.

РОЗДІЛ 1. ШКОЛА ГУМАНІТАРНОЇ ПРАЦІ В АВАНГАРДІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Навчально-виховний комплекс «Школа гуманітарної праці» Херсонської обласної ради - сучасний навчальний заклад, що забезпечує освітній процес на рівні європейських стандартів. У навчальному закладі отримують знання 440 дітей з різних районів Херсонської області.

3 грудня 2013 року в НВК розпочато експериментальну роботу всеукраїнського рівня на тему «Цілісний розвиток особистості учня в інформаційному просторі навчального закладу» [4, 15]. Підбито підсумки 2-х етапів дослідницько-експериментальної роботи. Саме участь у експерименті надала право педагогам репрезентувати власні напрацювання. Десять авторських програм, апробованих на базі закладу, отримали гриф Міністерства освіти України. Серед них і програма «Основи інформаційної культури» (гриф №2.1/12-Г-767 МОН України від 13.10.2016р.), яку підготувала завідувач ШБІЦ [23].

Сьогодні в складі Школи гуманітарної праці діють чотири дошкільні групи, вісім класів початкової та одинадцять старшої школи. Учні мають можливість поглиблено вивчати англійську мову та інформатику з 1-го класу, німецьку - з 5-го, правознавство - з 8-го. Основна мова навчання – російська, українська мова вивчається поглиблено. Під час вивчення української, англійської, німецької і російської мов та інформатики класи поділяються на підгрупи.

Освітній процес забезпечує високопрофесійний колектив педагогів.

У НВК «Школа гуманітарної праці» працює 65 учителів і 18 вихователів. Серед них: заслужений працівник освіти України, заслужений учитель України, кандидат наук; 14 учителів нагороджено знаком «Відмінник освіти України», один - знаком «Софія Русова»; 41 фахівцю присвоєно вищу кваліфікаційну категорію, 21 вчителю - звання «вчитель-методист», семи вихователям - звання «вихователь-методист», семи вчителям - звання «старший учитель».

Упродовж 25-ти років у НВК працюють дошкільні групи для дітей віком від трьох з половиною до шести років. Особливістю дошкільної освіти є те, що дітей навчають за авторськими програмами з випереджальними завданнями.

Важко сьогодні уявити школу без науково-дослідницької роботи учнів. У Школі гуманітарної праці має особливу популярність робота в Малій академії наук. У конкурсі-захисті рефератів 2016/17 н. р. взяли участь 216 учнів, які презентували свої роботи в 11 відділеннях і 32 секціях з: географії, природознавства, ландшафтознавства, мистецтвознавства, математики, української мови і літератури, історії України, всесвітньої історії, правознавства, біології, основ здоров'я, фізкультури, англійської мови, комп'ютерних наук, німецької мови, фізики, хімії.

Учні Школи гуманітарної праці беруть активну участь у всеукраїнських олімпіадах з різних предметів і демонструють високі результати. Зокрема, 2015/16 навчального року в першому (шкільному) етапі всеукраїнських олімпіад взяли участь 435 учнів 5-11-х класів, з них 159 вибороли призові місця, у другому (заочному) етапі переможцями стали 80 учнів, у третьому (обласному) етапі - 12. Школярі виявили неабиякі знання і в інших інтелектуальних змаганнях. Зокрема, у Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка, Всеукраїнській олімпіаді з філософії для школярів (Мала академія наук України і НПУ імені М.П.Драгоманова), Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика, Відкритому освітньому проєкті «Крок до науки» і фестивалі творчості «Молодіжна хвиля» (механіко-математичний факультет Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського [15].

В ШГТ впроваджуються сучасні ІКТ в усі сфери шкільного життя. Школярі освоюють курс комп'ютерної грамотності. Для забезпечення навчання на рівні сучасних вимог дев'ять класів обладнано комп'ютерами й проекторами, два комп'ютерних класи оснащено сучасними

мультимедійними системами, для учнів початкової школи придбано 17 нетбуків. Значна увага приділяється вдосконаленню навичок роботи із сучасними інформаційними технологіями. Стало традицією проведення конкурсу на краще ІКТ-забезпечення уроків. Двадцять педагогічних працівників навчально-виховного комплексу, у тому числі і бібліотекарі, надали змістовні розробки, що демонструють можливості використання ІКТ на різних етапах уроку, авторські презентації, тестові завдання, експрес-опитування, системи вправ, тренажерів для відпрацьовування й закріплення навчальних навичок, контрольні завдання тощо.

Інформаційну політику Школи гуманітарної праці здійснює шкільний прес-центр, у складі якого: радіо «ШГП РМ», кіностудія «ШГП TV», сайт НВК «ШГП» і стінна газета. У межах навчально-виховного комплексу «Школа гуманітарної праці» шкільне радіо є одним із основних джерел інформації про пізнавально-розважальні аспекти шкільного життя. В його структурі працюють дві редакції: «Шкільний вісник» та «Мир-инфо».

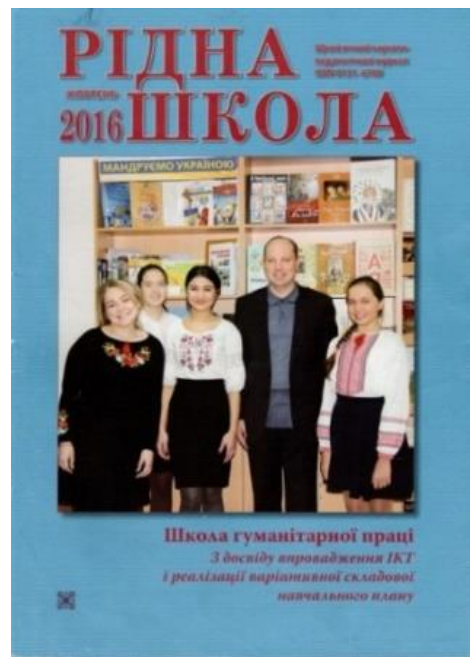
Результати діяльності НВК «Школа гуманітарної праці» постійно оприлюднюються на сторінках центральної та місцевої преси (журнали «Фокус», «Шкільний бібліотечно-інформаційний центр», газети «Все для вчителя», «Освіта України», «Географія, краєзнавство, туризм», «Новий день»), на місцевих інтернет-сайтах «Херсонці», «Херсон-онлайн», «ППК».

Два випуски науково-педагогічного журналу «Рідна школа» присвячені опису досвіду роботи навчально-виховного комплексу «Школа гуманітарної праці» [9, 15].

Багаторічний досвід роботи Школи гуманітарного труда, яка була заснована в 1992 році як авторська школа, вивчається педагогами. Із січня 2017 року школа бере участь у всеукраїнському експерименті за темою «Теоретико-методологічні засади моделювання розвитку авторських шкіл», який проводиться на базі ряду загальноосвітніх навчальних закладів України [1].

Отже, у НВК «Школа гуманітарної праці» створені сприятливі умови для повноцінного розвитку особистості учня, розкриття здібностей і обдарувань кожної дитини, забезпечено цілісність навчально-виховного процесу, у якому педагоги і школярі є рівноправними учасниками.

РОЗДІЛ 2. ШКІЛЬНИЙ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР – СУЧАСНА МОДЕЛЬ БІБЛІОТЕКИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

2.1. Модернізація шкільної бібліотеки – умова часу.

Шкільний бібліотечно-інформаційний центр (ШБІЦ) – сучасна, найбільш приваблива модель шкільної бібліотеки.

ШБІЦ – це структурний підрозділ навчального закладу, що охоплює фонд книг та інших документів, різноманітні інформаційні технічні засоби, має в наявності педагогічно зумовлений комплекс обладнання і меблів, читальний зал із робочими зонами, у яких створені умови для індивідуальної роботи та розвитку навчально-пізнавальної діяльності учнів, підвищення професійного рівня вчителів, а також медіа центр. [14]

Принципову підтримку модель ШБІЦ в Україні має на концептуальному рівні. У Концепції інформатизації мережі бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України (затверджена Президією АПН України від 26.01.2006р.) визначене завдання «реформувати систему роботи бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів, підвищивши їх роль у навчально-виховному процесі, створивши умови, які сприятимуть наближенню рівня навчання до європейських і світових стандартів, творчим пошукам учителів та розвитку здібностей учнів» [2]. Пріоритетний напрям такого реформування – трансформація бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів у бібліотечно-інформаційні ресурсні центри.

Шкільна бібліотека навчально-виховного комплексу «Школа гуманітарної праці» Херсонської обласної ради отримала статус бібліотечно-інформаційного центру у 2012 році. Сьогодні шкільний бібліотечний інформаційний центр займає гідне місце в єдиному інформаційному просторі навчального закладу.

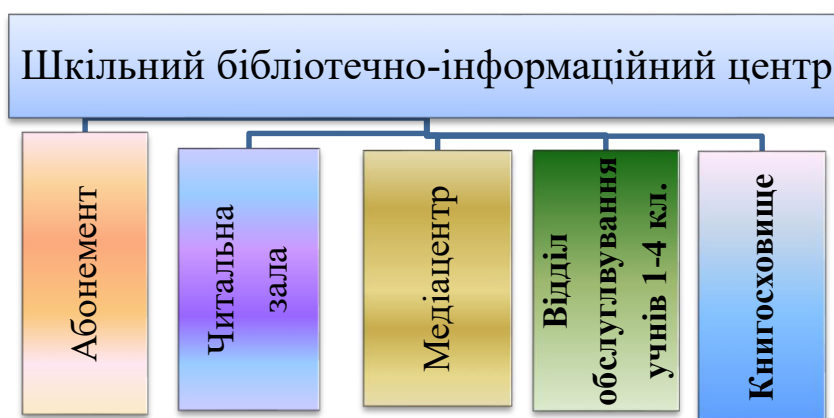
Основні складові моделі, реалізованої на базі нашої школи:

- загальношкільна мережа з доступом до Інтернету (35 ПК);
- мультимедійні кабінети;
- шкільний інформаційно-освітній портал - <http://sgt-portal.ks.ua/>;

- веб-сайт НВК « ШГП » - <http://sgt.ks.ua/>;
- шкільний бібліотечно-інформаційний центр;
- сайт ШБІЦ - <http://sgt-library.ks.ua/> ;
- шкільне телебачення;
- шкільне радіо;
- медіаосвітні гуртки.

Бібліотечно-інформаційний центр НВК «Школа гуманітарної праці» пройшов усі етапи створення бібліотеки нового типу: від розробки документації до технічного оснащення бібліотеки.

Структура бібліотечно-інформаційного центру сьогодні: абонемент для обслуговування школярів 5-11 класів; читальна зала; книгосховище; медіацентр; дитячий відділ для обслуговування учнів 1-4 класів.

У розпорядженні бібліотеки - 5 приміщень (сумарна площа - 230 кв. м.). Гордість бібліотеки - сучасний медіацентр зі спеціальним оснащенням.

У медіацентрі бібліотеки – 6 комп'ютерів, підключених до мережі Інтернет, 2 проектори, 3 сканери, 3 принтери, електронні читанки (рідери).

Читачі бібліотеки мають можливість знайти інформацію в різних джерелах, а також копіювати, сканувати і роздрукувати необхідні матеріали.

Окрім того, бібліотека має в своєму розпорядженні ще 2 комп'ютери – автоматизовані робочі місця бібліотечних працівників, принтер для внутрішніх потреб бібліотеки, брошурувальний апарат та ламінатор.

2.2. Робота шкільної бібліотеки як центру інформаційної підтримки педагогічного і навчально-виховного процесу в школі

Виконуючи свої традиційні завдання щодо забезпечення навчально-пізнавальної діяльності учнів та інформаційної підтримки педагогічного процесу, бібліотека шукає нові ефективні шляхи виконання поставлених завдань. На визначення пріоритетних напрямків діяльності бібліотеки впливає і те, що з грудня 2013 року школа веде експериментальну роботу за темою «Цілісний розвиток особистості учня в інформаційному просторі навчального закладу», як експериментальний навчальний заклад всеукраїнського рівня.

Робота бібліотечно-інформаційного центру НВК «Школа гуманітарної праці» спрямована на вирішення наступних завдань:

- якісне формування фонду інформаційних ресурсів, з метою забезпечення потреб освітнього закладу;
- інформаційний супровід навчального процесу з використанням різних носіїв інформації і сучасних інформаційних технологій;
- впровадження нових форм інформаційного та довідково-бібліографічного обслуговування, надання користувачам вільного доступу до інформації;
- формування медіа- та інформаційної грамотності школярів, педагогів; співробітництво в цьому напрямку з бібліотеками інших відомств, шкільним та регіональним телебаченням;
- сприяння навчально-виховній та позакласній роботі з учнями, використання нових форм популяризації читання та книги, в тому числі і створення власних інформаційних продуктів.

Формування єдиного фонду інформаційних ресурсів - одна з основних проблем шкільних бібліотек сьогодні [6]. В ШІТ ця проблема ніколи не стояла так гостро, оскільки бібліотека, завдяки підтримці адміністрації, батьківського комітету, має добре укомплектований документний фонд, зокрема фонд довідково-енциклопедичних видань, передплачує широкий спектр періодичних видань. Сьогодні ведеться робота зі створення електронних баз даних, в тому числі і електронного каталогу.

Основні джерела поповнення фонду:

- централізоване комплектування підручниками;
- придбання літератури в торгівельній мережі;
- книжкові подарунки учнів та батьків.

Особлива увага приділяється комплектуванню фондів новими джерелами інформації: комп'ютерними дисками, відео та аудіо записами, електронними книгами (зокрема підручниками).

Сьогодні фонд бібліотеки налічує понад 40 тис. примірників книг, газет, журналів. Фонд навчальної літератури складає 8730 прим., галузевої і художньої літератури – 26180 прим., близько 4 тис. періодичних видань, 320 примірників аудіозаписів, відеофільмів та електронних ресурсів на оптичних дисках. Бібліотека виписує більше 60-ти назв газет і журналів. У фонді – кращі педагогічні журнали, спеціальні бібліотечні видання, а також журнали і газети для дітей різного віку.

Наявні у фонді ШБІЦ цифрові освітні ресурси дозволяють педагогам школи урізноманітнити уроки. Учителі також користуються можливістю формувати власні колекції навчальних електронних ресурсів у медіацентрі бібліотеки. Технічні можливості бібліотеки дозволяють активно використовувати і матеріали шкільного освітнього порталу, який уже другий рік наповнюють учителі та учні школи.

Бібліотека веде значну інформаційно-методичну роботу: здійснює інформаційне забезпечення педагогічних рад, теоретичних і практичних

семінарів, педагогічних читань, науково-практичних конференцій. Особлива увага надається індивідуальному інформуванню педагогів.

На початку кожного навчального року на засіданнях методичних об'єднань визначається тематика і проблеми, над якими працюватимуть педагоги. Це дає можливість спланувати інформаційну роботу бібліотеки і забезпечити її ефективність.

Інформаційна робота в шкільній бібліотеці багато в чому залежить від якісного довідково-бібліографічного апарату.

Наша бібліотека веде систему каталогів і картотек:

- абетковий каталог;
- систематичний каталог;
- систематична картотека статей;
- тематичні картотеки;
- картотека персоналій;
- краєзнавча картотека;
- картотека сценаріїв масових заходів.

Протягом року бібліотекарі готують бібліографічні огляди, інформаційні списки, індивідуальні повідомлення. Традиційно бібліотекарі виступають з інформацією на засіданнях методичних об'єднань. Ефективними формами масового інформування були Дні фахівця, Дні інформації, тематичні та інформаційні бібліографічні огляди, книжкові виставки і тематичні полиці. Основні теми: «Інноваційні форми роботи та технології в дитячих установах», «Електронні ресурси й Інтернет-проекти для школярів, батьків, учителів», «Літературні вітальні: сучасний погляд і нове наповнення».

У 2015-2016 навчальному році на засіданнях методичних об'єднань проведено 25 бібліографічних оглядів. Експонувалася методична книжкова виставка "Видання педагогів ШГТ", інформаційний стелаж "На допомогу вчителів".

З розширенням інформаційних можливостей бібліотеки вимоги до інформаційно-бібліографічної роботи змінюються. Інформування педагогів

має стати більш якісним, а головне - адресним. Тому ми практикуємо індивідуальне інформування педагогів – за визначеною для кожного тематикою педагогічних досліджень і робіт. Використовуємо для інформування також електронну пошту. З новинками педагогічної літератури можна ознайомитися і на сайті бібліотеки.

Бібліотека збирає добірку опублікованих робіт вчителів нашої школи. Оцифровані методичні посібники викладені бібліотекою на сайті школи в розділі «Методична робота» (<http://sgt.ks.ua/>). Також на власному сайті бібліотеки викладається інформація про нові надходження педагогічної літератури до фонду ШБЦ.

Робота по інформуванню учнів також у зоні уваги бібліотеки і педагогів школи. Сьогодні це робота не лише з ресурсами бібліотеки, але і керівництво, так би мовити, пошуком інформації в мережі Інтернет та інших електронних джерелах. Довідковий фонд бібліотеки сьогодні доповнюють електронні енциклопедії і довідники.

Особливо цікавою останніми роками для бібліотекарів є робота з індивідуального інформування учнів за темами науково-дослідницьких робіт. Наші учні пишуть наукові роботи, починаючи з 5 класу, а старшокласники - повноправні учасники МАН. Це особлива група читачів для бібліотекарів, яким надається допомога в пошуку інформації, надаються консультації з питань оформлення робіт, складання списків літератури.

В бібліотеці були складені рекомендації: "Як працювати над дослідницькою роботою", "Як скласти бібліографічний список літератури". Бібліотекар медіацентру систематично консультує учнів з питань ефективного пошуку інформації в мережі Інтернет. У 2016 році було виконано більше 70-ти інформаційних запитів за темами науково-дослідних робіт, виконаних учнями, серед яких:

- Походження української мови;
- Патріотична тема в творчості херсонських поетів;
- Рішення графічних завдань (фізика);

- Фольклорні джерела у творчості Т.Г.Шевченка в ранній поезії;
- Усна народна творчість Херсонщини;
- Філософія Платона та ін.

Патріотичне виховання учнів знаходиться у центрі уваги педагогів нашої школи. З історією міста пов'язана і сама будівля школи. Саме в цій школі вчився Ілля Кулик – очільник молодіжного підпілля в роки II світової війни. Декілька років поспіль у школі проводиться пошукова операція "Їх іменами названі вулиці міста". Завдання бібліотекарів - надавати допомогу у пошуку інформації краєзнавчої тематики, написанні сценаріїв до сюжетів відеофільмів. Зйомки деяких сюжетів фільмів проходили в шкільній бібліотеці (https://www.youtube.com/watch?v=PCDY_BuCbj4). Бібліотекарі запропонували учням сьомого класу зробити фільм-реконструкцію за книгою херсонського письменника Леоніда Марченка «Клятве остались верны» (<https://www.youtube.com/watch?v=7qmSlxfZRhQ>). Цей фільм став переможцем у шкільному фестивалі фільмів «Вулиці пам'ятають», а також посів перше місце на III Херсонському кінофестивалі-конкурсі творчих відеоробіт «Кінокалейдоскоп», присвяченому 237-й річниці міста.

Бібліотека пропонує своїм читачам тематичні добірки літератури, теки з краєзнавчими матеріалами, книжно-ілюстративні виставки національно-патріотичної тематики. У результаті спільної роботи Школи гуманітарної праці і обласного архіву надруковані 8 методичних посібників, в яких опубліковані унікальні матеріали з фондів архіву. Посібники поповнили краєзнавчий фонд бібліотеки.

Наявність у бібліотеці просторого читального залу, сучасного мультимедійного устаткування дозволяє проводити різноманітні заходи на високому рівні. У 2015-2016 навчальному році було проведено більше 75 масових заходів різного формату: оглядів літератури, конкурсів, вікторин, літературних ігор, читацьких конференцій, тематичних вечорів тощо. Бібліотека є ініціатором проведення літературних конкурсів серед учнів. У 2016-2017 навчальному році шкільна бібліотека стала ініціатором відразу двох літературних конкурсів: поетичних творів «Нашій школі - 25!» і «Мій рідний край Херсонщина», присвячений ювілейним датам письменників-земляків – Юрія Голобородька і Дніпрової Чайки. Конкурсні роботи опубліковані на бібліотечному сайті в розділі «Творчість читачів» (<http://sgt-library.ks.ua/tvorchestvo-chitatelej.html>). За результатами конкурсу готується публікація збірника з використанням ілюстрацій, створених школярами. Можливості ШБІЦ дозволяють видати такий збірник своїми силами.

В арсеналі форм роботи бібліотеки успішно застосовуються традиційні форми, що віддавна використовуються в бібліотечній практиці. Як правило, зустрічі, які проходять у бібліотеці, мають резонанс в школі та стають темами для цікавих відеосюжетів шкільних і міських теленовин (<https://www.youtube.com/watch?v=fIXlZdOMQ8A>; <https://www.youtube.com/watch?v=4EcZPkIUZfo>).

Гостями бібліотеки в різний час були: письменники і видавці брати Капранови, сучасні українські дитячі письменниці Марина Павленко, Леся Воронина, Дара Корній, Галина Вдовиченко; херсонські письменники Леонід Марченко, Василь Загороднюк, Валерій Кулик, Ярослав Голобородько, Надія Звягінцева; музиканти і виконавці з груп "Пісняри", "Дюк Тайм", відомий співак Володимир Гришко.

У гостях в шкільній бібліотеці

*Письменники і книговидавці
брати Капранови*

Письменниця Дара Корній

*Шеф-редактор газети «Гривна»
Валерій Боянжу*

Письменниця Галина Вдовиченко

Письменниця Дара Корній

2.3. Медіацентр – сучасний відділ шкільного бібліотечно-інформаційного центру

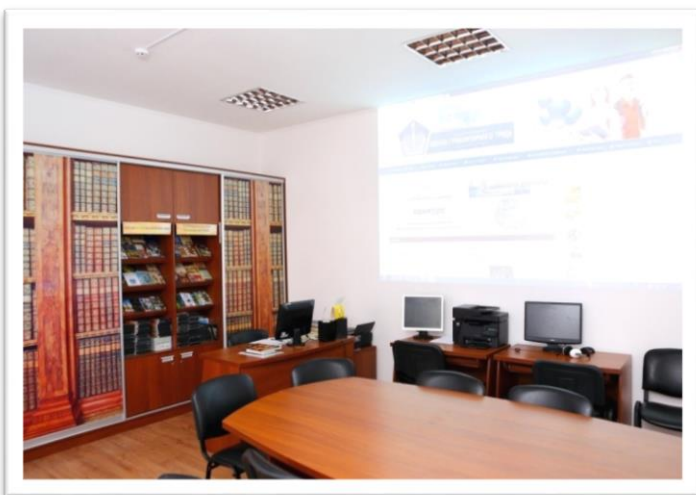
Медіацентр ШБІЦ ШГП має окреме приміщення зі спеціальним технічним обладнанням. Саме наявність в структурі шкільної бібліотеки сучасного медіацентру перетворює бібліотеку в сучасний бібліотечно-інформаційний центр.

В медіацентрі кожен учень або педагог школи має можливість:

- користуватися ресурсами та технічним обладнанням медіацентру;
- надрукувати будь-яку інформацію, потрібну для навчання;
- опрацювати потрібну йому інформацію в мережі Інтернет або у внутрішньо-шкільній мережі;
- перевірити електронну пошту;
- ознайомитися самостійно або з консультаційною допомогою бібліотекаря-медіаспеціаліста з будь-яким з наявних електронних ресурсів;
- отримувати в тимчасове користування з фонду медіацентру електронні документи на цифрових носіях.

Саме у медіацентрі зберігається і надається в користування фонд медіаресурсів. Багато викладачів використовують медіацентр для проведення уроків і лабораторних робіт, особливо викладачі іноземної мови. Так,

наприклад, у медіацентрі систематично проходять заняття шкільного клубу політологів. Учні працюють із сайтами новин, де публікується інформація англійською мовою.

У медіацентрі проходять і заняття за програмою «Основи інформаційної культури», про яку детально можна прочитати у розділі 3.1.

Важливо підкреслити, що обслуговування в медіацентрі здійснює окремий бібліотекар-медіаспеціаліст. Оскільки ця посада не передбачена типовими нормативами, ця ставка оплачується за рахунок коштів спецфонду.

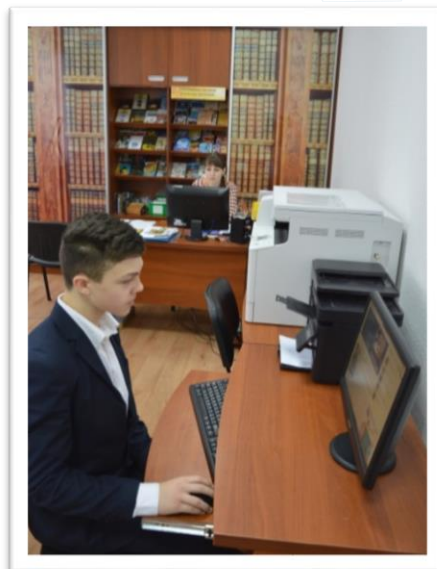
В обов'язки бібліотекаря-медіаспеціаліста входить:

- забезпечувати оперативне і якісне обслуговування користувачів з урахуванням їх запитів і потреб;
- вести консультаційну роботу, надаючи допомогу в пошуку та виборі необхідної інформації в мережі Інтернет і у внутрішньо-шкільній мережі;
- проводити заняття з основ роботи на комп'ютері;
- здійснювати рекламу можливостей медіацентру в освітньому процесі;
- забезпечувати збереження та раціональне використання фондів медіацентру;
- сприяти формуванню медіацентру як центру інформаційних технологій та мультимедійних ресурсів;
- залучати учнів до роботи медіацентру.

В обов'язки медіаспеціаліста входить і опублікування матеріалів на бібліотечному веб-сайті.

Перевагою нашого медіацентру є якісно нове забезпечення умов роботи для кожного відвідувача.

Учителі в медіацентрі отримують інформацію про педагогічну та методичну літературу, доступну в Інтернеті та на цифрових носіях, про нові форми і методи навчання. Тут створені всі умови для індивідуальної роботи вчителя, зокрема можна працювати з учнями, які, наприклад, створюють власні проекти.

Працюючи в медіацентрі, школярі навчаються працювати з електронними каталогами бібліотек онлайн, з бібліографічними базами даних ШБІЦ.

Стали можливими нові форми організації пізнавальної творчої діяльності всіх користувачів - проведення пошукової та дослідницької роботи в рамках участі в різних проектах, у творчому створенні газет, веб-сторінок. Медіацентр забезпечує вільний доступ учасників навчально-виховного процесу до мультимедійного фонду. Відвідувачі мають змогу скористатися різними інформаційними засобами для створення самостійних творчих продуктів у процесі навчальної або професійної діяльності, організувати корпоративну або власну веб-сторінку з будь-якої теми, поспілкуватися з друзями з різних куточків світу, брати участь у багатьох конференціях, форумах, диспутах. Так, наприклад, спільний проект бібліотеки і шкільного телебачення «Бібліотечне рекламне агентство», дозволив школярам і бібліотекарям не тільки використовувати новий вид реклами книг, але і надав можливість читачам створити авторські медіа продукти. Сьогодні знімаються відеофільми та рекламні ролики, які демонструються на шкільному телебаченні, а також розміщуються на шкільному і бібліотечному сайтах (<http://sgt-library.ks.ua/reklamnoe-agentstvo>).

*Ролик «Рекламна агенція» розміщено на компакт-диску
(див. Додаток 2).*

Збільшується самостійність користувача у виборі джерел, організації власної навчальної діяльності (він може здійснювати самоконтроль, отримувати детальні пояснення з окремих питань), а також дозвілля. За умов сучасного технічного оснащення медіацентр дозволяє і передбачає використання певних спеціальних технологій роботи в Інтернеті, фрагментів текстів, зображень, окремих звуків, схем, які можуть суттєво доповнювати те

чи інше джерело або стати частиною віртуального інформаційного ресурсу всієї бібліотеки.

РОЗДІЛ 3. МЕДІАОСВІТНІ ПРОЕКТИ В РОБОТІ ШКІЛЬНОГО БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ

3.1. Система навчання учнів медіа та інформаційній грамотності за програмою «Основи інформаційної культури» (для учнів 5-7 класів)

У 2010 році розроблена і введена в дію «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні». Головна ідея Концепції полягає в сприянні становленню ефективної системи медіаосвіти в Україні для забезпечення загальної підготовки дітей та молоді до безпечної та ефективної взаємодії з сучасною медіасистемою [2]. У числі пріоритетних напрямків розвитку ефективної системи медіаосвіти у школі і напрацювання низки факультативних медіаосвітніх програм для підлітків, і упровадження курсу медіакультури з урахуванням профільного навчання, і активізація гурткової роботи, фото-, відео-, анімаційних студій, інших позакласних форм учнівської творчості медіаосвітнього спрямування [7].

В навчально-виховному комплексі «Школа гуманітарної праці» Херсонської обласної ради працює декілька гуртків медіаосвітнього напрямку: «Основи комп'ютерної грамотності», «Юні журналісти», «Основи журналістики», «Основи веб-дизайну».

Формування основ інформаційної культури традиційно здійснювалось на заняттях Бібліотечного гуртка. Бібліотекар, як керівник цього гуртка, має педагогічне навантаження [11]. Бібліотечний гурток у школі діє з 2005 року. За цей період напрацьовано значний досвід проведення занять. І завжди найбільш активно відвідували гурток учні 5-7 класів.

Із впровадженням в загальноосвітніх навчальних закладах медіаосвіти загострилась необхідність розробки програми, за якою можна було б реалізувати комплексне навчання учнів 5-7 класів.

На базі набутого практичного досвіду нами була розроблена програма інтегрованого курсу «Основи інформаційної культури», яка передбачає більш глибоке оволодіння учнями навичками інформаційної культури [23].

При підготовці програми курсу був використаний також досвід роботи бібліотекарів України, відомих зарубіжних фахівців. [12; 13]

Програма була схвалена, як курс за вибором, науково-методичною радою КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» та затверджена Міністерством освіти і науки України. З 2017 року планується введення цього курсу у навчальний процес.

Основна мета курсу «Основи інформаційної культури школярів» - дати учням знання, уміння і навички інформаційного самозабезпечення навчальної діяльності. Досягнення цієї мети здійснюється шляхом вирішення таких завдань:

- Освоєння раціональних прийомів і способів самостійного пошуку інформації відповідно до завдань, що виникають у ході навчання;
- Оволодіння методами аналітико-синтетичної переробки інформації;
- Вивчення і практичне використання технології підготовки та оформлення результатів самостійної навчальної і пізнавальної роботи (підготовка рефератів, доповідей, конспектів та ін.).

Спеціальні знання викладаються з урахуванням вікових особливостей учнів, розкриваються в динаміці від класу до класу, за ступінчастим принципом, забезпечують наступність у навчанні. Використані методики включають основний мінімум бібліотечно-бібліографічних знань.

У програмі закладені позиції, згідно з якими школярі виступають не тільки приймачами інформації, але на кожному рівні отримують безліч можливостей для реалізації себе в ролі транслятора і творця інформації. У структурі програми діяльні форми роботи превалюють над суто теоретичними. [23]

Програма передбачає орієнтацію на використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, активне використання можливостей персонального комп'ютера в роботі з інформацією.

Освоєння цього курсу дозволяє учням скоротити інтелектуальні та часові витрати на виконання домашніх завдань, підвищити якість знань за рахунок оволодіння більш продуктивними прийомами навчальної праці. Заняття будуються таким чином, щоб вони були цікаві, емоційні, доступні за змістом і припускали активну участь школярів. Залежно від змісту теми, віку і підготовки учнів програма надає бібліотекарю широкі можливості для вибору методичних шляхів і прийомів викладу конкретного матеріалу.

Для проведення занять використовуються традиційні форми (урок-бесіда, урок-лекція, практикум, урок творчості) та ігрові, змагальні. У практиці проведення уроків використано напрацювання херсонських бібліотекарів по створенню бібліотечних медіауроків (міжвідомчий корпоративний проект «Основи медіаосвіти: бібліотечна складова») [16].

При розробці програми враховані реальні потреби школи, зв'язок зі шкільною програмою. Діяльність учнів, пов'язана з пошуком і переробкою інформації, розглядається в програмі як складова частина єдиного комплексу знань, умінь і навичок навчальної праці учнів.

Програмою передбачено, що знання, отримані учнями, можуть бути застосовані ними в роботі з літературно-критичною, політичною, технічною та іншою літературою. У змісті курсу розглядаються і такі поняття як "медіатекст", "критичний аналіз медіатекстів", а також передбачені практичні заняття, пов'язані з пошуком і аналізом медіатекстів. При розробці змісту програми було ураховано і те, що в школі діють гуртки медіаосвітнього напрямку («Основи комп'ютерної грамотності», «Юні журналісти» та ін.) і деякі теми необхідно було розмежувати.

До програми занять для кожного з 5-7-х класів дається приблизний розподіл навчального часу за темами курсу. Програма для кожного класу може служити одночасно і календарним планом.

Пропонуємо, як приклад, тематичний план курсу для учнів 5 класу.

Орієнтовний тематичний план курсу

«Основи інформаційної культури»

5 клас

№ п/п	Теми курсу	Кількість годин		
		Усього	Теорія	Практика
Розділ 1.Інформаційні ресурси суспільства та інформаційна культура				
1.1	Введення. Що таке інформація.	1	1	–
1.2	Первинні та вторинні документи	1	1	
1.3	Історія розвитку інформаційних ресурсів суспільства.	2	1	1
1.4	Бібліотеки та Інтернет як джерела інформації	2	1	1
Розділ 2. Інформаційний простір шкільної бібліотеки. Інформаційно-пошукові завдання та алгоритм для їх вирішення				
2.1	Пошук інформації	1	1	
2.2	Бібліотечні каталоги і картотеки	2	1	1
2.3	Довідкова література: енциклопедії, словники, довідники	4	1	3
2.4	Періодичні видання та робота з ними	2	1	1
2.5	Пошук інформації в Інтернеті	3	1	2
Розділ 3. Аналітико-синтетичне опрацювання джерел інформації. Методи та прийоми роботи з документами.				
3.1	Довідково-пошуковий апарат книги	2		2
3.2	Текст як об'єкт аналітико – синтетичного опрацювання	2	1	1
3.3	Основні прийоми інтелектуальної роботи з текстами	2	1	1
3.4	Медіатекст як об'єктаналітико-синтетичного опрацювання	2	1	1
Розділ 4.Технологія підготовки і оформлення результатів самостійної навчальної та пізнавальної роботи учнів.				
4.1	Підготовка планів	2	1	1
4.2	Підготовка анотацій	2	1	1
4.3	Підготовка відгуків	2	1	1
4.4	Підготовка електронних презентацій	2	1	1
Усього		34	16	18

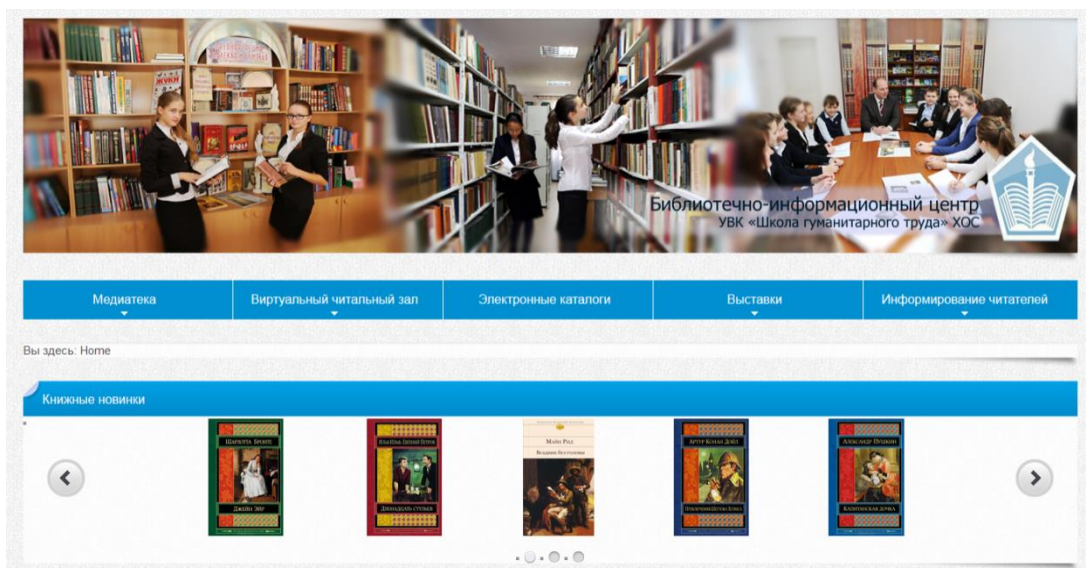

3.2. Веб-ресурси шкільної бібліотеки

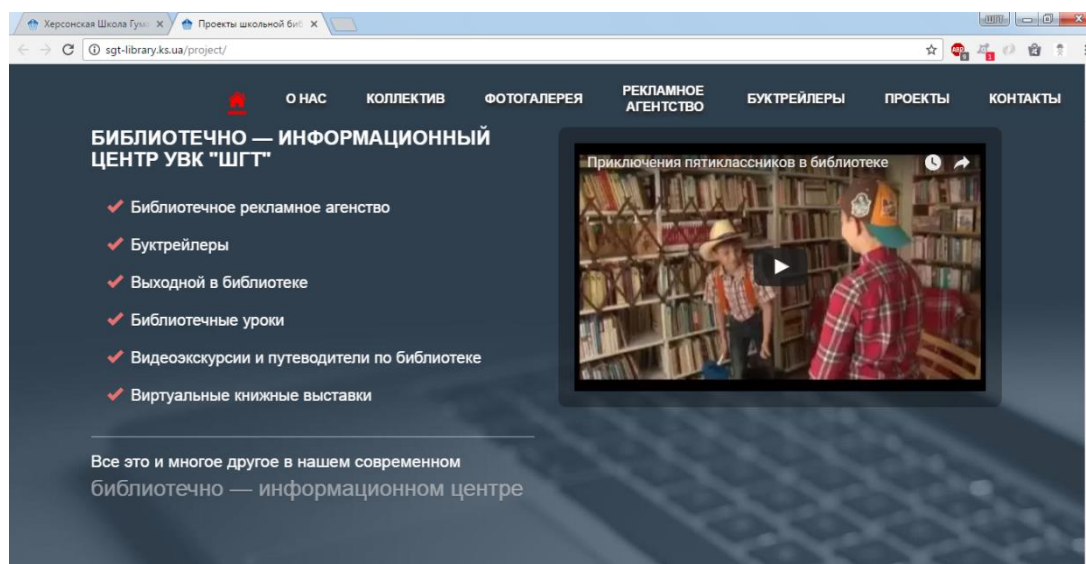
Створення і підтримка власних веб-сайтів - актуальний напрямок роботи сучасної шкільної бібліотеки. Створюючи веб-сайт ШБІЦ навчально-виховного комплексу «Школа гуманітарної праці», ми виходили з того, що сайт є важливим елементом образу шкільної бібліотеки, який може розповісти не тільки про те, які послуги та ресурси надає вона користувачам, а й показати, наскільки ефективно відбувається освоєння нових інформаційних технологій. Сьогодні ми використовуємо сайт як засіб для:

- заповнення інформаційних лакун бібліотечного фонду;
- заохочення дітей та підлітків до читання;
- формування медіа та інформаційної культури школярів;
- надання бібліотечних послуг у режимі віддаленого доступу;
- ознайомлення користувачів (учнів, педагогів, батьків, колег-бібліотекарів) із можливостями та діяльністю ШБІЦ.

Бібліотека підтримує два веб-проекти – сайт-візитівку та ресурсний сайт, взаємопов'язані системою посилань:

Офіційний веб-сайт ШБІЦ Школи гуманітарної праці (з 2013 р.)
(<http://sgt-library.ks.ua>)

Сайт – візитівка ШБІЦ НВК «Школа гуманітарної праці» (з 2015 р.)
(<http://sgt-library.ks.ua/project/>).

Веб-сайт бібліотеки побудовано на безкоштовній веб-платформі Joomla. При розробці веб-сайту були враховані наступні вимоги: змістовність, простота навігації (меню, карта сайту), оперативність оновлення інформації, інтерактивність, єдність дизайну всіх розділів. У дизайні інтерфейсу ми прагнули зберегти баланс між привабливістю та зручністю. Структура і наповнення сайту зорієнтовані на головне завдання бібліотеки — формування та задоволення інформаційних і творчих потреб користувачів, інформаційна та методична підтримка навчально-виховного процесу.

На головній сторінці розташований зручний слайдер, який слугує виставкою-рекламою книжкових новинок.

Контентне наповнення сайту згруповане в окремих рубриках, зокрема:

- рубрика «Медіатека» містить перелік медіаресурсів ШБІЦ;
- «Віртуальний читальний зал» - тексти творів, які вивчаються за шкільною програмою;
- рубрика «Виставки» об'єднує віртуальні книжкові виставки: тематичні, нових надходжень, надходження педагогічної літератури;

- «Інформування читачів» - добірки посилань на Інтернет-ресурси, адресовані різним групам читачів бібліотеки, у т. ч. батькам;
- «Книжкові новинки» - віртуальна виставка нових надходжень в бібліотеку;
- «Бібліотечні зустрічі» - рубрика, у якій розміщується інформація про зустрічі з цікавими людьми, письменниками, а також тут можна ознайомитися з міні-звітами про заходи, що проводяться бібліотекою в рамках проекту «Вихідний у бібліотеці»;
- «Рекламне агентство" - рубрика, у якій розміщуються рекламні матеріали про книжки та бібліотеку. Наша гордість - рекламні ролики про нові надходження до бібліотеки. У цьому ж розділі розміщуються і буктрейлери, створені учнями, і фільми про бібліотеку.

Веб-сайт публікує також офіційні матеріали та контакти бібліотеки (правила користування, плани роботи і т. п.), оперативні новини про важливі події, що відбуваються в бібліотеці (найцікавіші заходи для читачів, семінари, професійні форуми і т.п.), анонси та підсумки конкурсів дитячого читання та творчості учнів школи, організованих і проведених бібліотекою чи за її безпосередньої участі ; посилання на корисні ресурси тощо.

На особливу увагу колег заслуговує рубрика сайту «Бібліотечні уроки» - саме тут опубліковані презентації до бібліотечних уроків, посилання на матеріали інших бібліотек. Тут же опублікована і нова програма курсу «Основи інформаційної культури» (для учнів 5-7 класів) (<http://sgt-library.ks.ua/bibliotechnye-uroki.html>).

3.3.Веб-квест – нова форма пошукової роботи

Сучасні учні вільно користуються інформаційними технологіями. Використання комп'ютера у навчанні як інструмента творчої діяльності сприяє досягненню різноманітних цілей [6]. НВК «Школа гуманітарної праці» ХОР не один рік займається впровадженням нових освітніх

технологій. Зараз наші учні багато навчальних завдань виконують за допомогою мережі Інтернет (<http://sgt-portal.ks.ua/>).

Бібліотека залучена до цієї діяльності, і одним із найбільш яскравих прикладів є впровадження технології веб-квестів. Особливістю освітніх веб-квестів є те, що частина або вся інформація для самостійної або групової роботи учнів із ним знаходиться на різних веб-сайтах. Крім того, результатом роботи з веб-квестом є публікація робіт учнів у вигляді веб-сторінок і веб-сайтів (локально або в мережі Інтернет).

Саме бібліотека стала ініціатором введення веб-квестів у навчальний процес у Школі гуманітарної праці та майданчиком для освоєння цієї технології вчителями-предметниками.

Активно використовується ця технологія і в бібліотечній роботі. Наприклад, «Подорож до Історії» - історичний веб-квест на основі однієї художньої книги. Історичні мініатюри автора дали учням поштовх для пошукової роботи в різних історичних епохах. Дослідницька робота мала декілька напрямків. У веб-квесті були визначені ролі: біографи, історики, літературознавці, бібліотекарі та кінознавці. Учасники протягом двох місяців готували свої роботи. Кожна група виконувала відповідну роль та презентувала свою підсумкову роботу. Форми роботи були різні: від історичних досліджень до літературних есе, від відеорепортажу до буктрейлера. Під час роботи над веб-квестом виникла нова ідея – створення телепередачі про історичні постаті Херсонщини. Усі підсумкові роботи опубліковані в мережі Інтернет у вигляді веб-сайту «Подорож до Історії» (<http://web-kvest-sgt.blogspot.com/>).

У процесі роботи над квестом учнів зацікавила особистість Пола Джонса, контр-адмірала Чорноморського флоту. Ця історична особистість зіграла в історії міста Херсона важливу роль. Учні запропонували створити цикл краєзнавчих телепередач під назвою «У пошуках забутих особистостей

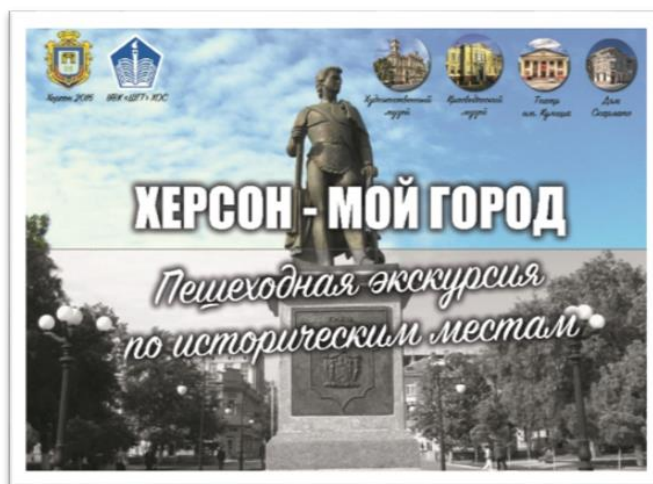
Херсона: Пол Джонс», і першим персонажем став Пол Джонс.

Технологія веб-квестів використовувалась і в краєзнавчому квесті «Херсон – моє місто», який бібліотека проводила разом із гуртком «Історичне краєзнавство» (гурток веде бібліотекар-медіаспеціаліст). Була визначена форма вивчення історичних пам'яток рідного міста – архітектурна розвідка. Крок за кроком учні вивчали відомі архітектурні об'єкти, використовуючи книги, журнали, часописи. Значну кількість інформації учні знайшли на різних сайтах.

Керівник гуртка обрав для дослідження чотири архітектурні об'єкти, які стали основою розробки маршруту для майбутньої екскурсії. Ці архітектурні спорудження були обрані не випадково, усі об'єкти розташовані поряд із нашим навчальним закладом.

Цей квест мав декілька етапів: пошук інформації про споруди, написання тексту, проведення екскурсії та створення буклету. У буклеті представлений маршрут екскурсії за допомогою фрагмента Google-карти, фотографічне зображення історичних споруджень та короткі відомості про них. А також додається список літератури, де можна знайти детальну інформацію про архітектурні та історичні пам'ятки нашого міста. Школярі з задоволенням працювали над цим проектом.

Див. буклет «Херсон-моє місто» (див. Додаток 1, 2)

Цікаво, що декілька екскурсій було проведено на англійській мові. Наш проект використовували і вчителі англійської мови. Школа прийняла участь у міжнародному проєкті День за межами класу (<http://sgt.ks.ua/-empty-classroom-day/#more-44077>)

3.4. Медіа та видавничий проєкт «Твоя бібліотека : щоденник мандрівника»

Ілюстрований путівник «Твоя бібліотека» – це візитівка ШБІЦ ШГП.

Поява путівника не була випадковою чи спонтанною. Усе почалося з традиційних екскурсій бібліотекою. Зазвичай екскурсії для учнів проводять шкільні бібліотекарі. Шкільні бібліотекарі довірили це відповідальне завдання учням. Школярам цікаво знайомити з бібліотекою своїх однолітків або молодших школярів, батьків і гостей школи, а підготовка до екскурсій стає приводом для поглибленого вивчення ресурсів і послуг бібліотеки [22].

Кандидатами на роль екскурсоводів, або ж «бібліотечних гідів», може стати кожен учень 5-6-х класів, який має на те бажання та був уважним під час занять Бібліотечного гуртка. Проведення екскурсії бібліотекою - як підсумкове заняття – дає можливість кожному продемонструвати отримані знання.

На першому ж етапі підготовки екскурсії починається найцікавіше — суперечки про розподіл ролей: хто розповідатиме про розстановку книжок на

полицях, хто — про бібліотечні виставки, а хто покаже, як записувати книжки в читацький формуляр... Особливо багато бажаючих проводити екскурсію в книгосховищі, яке всім школярам здається таємничим і недосяжним. А ось хлопчики завжди змагаються за роль екскурсоводів медіа-центру, найбільш сучасного й технічно оснащеного відділу нашої бібліотеки. Текст екскурсії — результат спільної праці бібліотекаря та гуртківців, які ставляться до цього творчо, постійно вигадують щось нове й цікаве. Так, приміром, з'явилися ігри біля виставок, запитання за енциклопедіями, вікторини за публікаціями журналів. Це допомагає перетворити екскурсію на захопливу гру й дуже подобається школярам. Вдалий досвід проведення бібліотечних екскурсій надихнув гуртківців на наступний крок — запис фільму-екскурсії. Потім разом із бібліотекарями обробляли відеозапис, оволодіваючи одночасно азами медіаграмотності. Сьогодні в арсеналі нашого бібліотечно-інформаційного центру є три відеоекскурсії з різними учасниками. А в 2016 зняли відеофільм «Пригоди п'ятикласників в бібліотеці», в якому взяли участь актори шкільного театру (<http://sgt-library.ks.ua/reklamnoe-agentstvo.html>).

Відеофільм «Пригоди п'ятикласників у бібліотеці» розміщено на компакт-диску (див. Додаток 2)

Ще один цікавий напрям розвитку екскурсійної ідеї — підготовка ілюстрованого путівника «Твоя бібліотека. Щоденник мандрівника» для учнів 5–6-х класів. Інформацію для нього зібрали та представили в оригінальній формі спеціалісти бібліотечно-інформаційного центру НВК «Школа гуманітарної праці»

У початковій версії путівник складався з 5-ти розділів: «Абонемент», «Читальний зал», «Книгосховище», «Медіацентр», «Молодший відділ». Пізніше ми додали ще картинну галерею та рекламний відділ.

Крокуючи сторінками путівника, учні не лише дізнаються про відділи бібліотечно-інформаційного центру, а й про те, яку користь вони можуть отримати від їх відвідування, про нові надходження й топ-5 популярних серед наших читачів книжок, про паперові видання та CD і DVD для навчання, про окремі факти з історії бібліотек і про корисні посилання в мережі Інтернет. А ще путівник пропонує школярам багато цікавих завдань: розв'язання кросворда, відгадування назв і героїв казок, вправи на логіку.

Сьогодні путівник має дві форми – електронну та друковану і використовується як навчальний посібник.

Дивись сторінки путівника «Твоя бібліотека: щоденник мандрівника» (див. Додатки 1,2).

Друкований варіант путівника (див. Додаток 1) вийшов невеликим тиражем. Перші примірники путівника були вручені п'ятикласникам — кращим читачам і гуртківцям. Бібліотека використала путівник як вид комплексної реклами, як засіб для формування її іміджу, як інструмент для пошуку та роботи з інформацією. Перевага путівника – можливість використання протягом тривалого часу. А головне, що робота над створенням путівника була цікавою і бібліотекарям, і учням.

РОЗДІЛ 4. ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА – ЦЕНТР ТВОРЧОСТІ І ДОЗВІЛЛЯ

4.1. «Бібліозанурення» – форма пошуку інформації у бібліотеці

Стрімке входження в наше життя нових інформаційних технологій, які «переміщують» дітей із реального життя у віртуальне, має як позитивні, так і негативні сторони. Бібліотекарі нашої школи вирішили взяти на себе сміливість і запропонувати учням отримати задоволення від пошуку інформації саме у бібліотеці. Для того, щоб діти могли вільно орієнтуватися у бібліотеці, не «загубились» серед книжкових полиць, виникла ідея занурення учня у світ бібліотеки із усім його різноманіттям. Так з'явився проект «Бібліотечне занурення».

Ефект «занурення» в бібліотеку полягає в тому, що читачі протягом певного часу шукають усю можливу інформацію з певної теми, про окрему книгу або автора в першу чергу на книжкових полицях бібліотеки, а також у електронному форматі, як фізично присутню в бібліотеці, так і в ресурсах віддаленого доступу (в Інтернеті).

Наше перше «Бібліотечне занурення» було присвячене всіма улюбленому герою барону Мюнхаузену. Учасникам проекту - учням 6 класу за 30 хвилин було запропоновано розшукати інформацію і розповісти про цього героя все: хто його вигадав (чи не вигадав, а просто описав реальну особистість), розшукати безліч цікавих фактів, пов'язаних з цим персонажем. Учні об'єдналися в групи, у кожної з яких були свої завдання, визначені у маршрутних листах. Для виконання завдань команди зверталися до абеткового каталогу бібліотеки, до енциклопедій, періодичних видань, до художніх друкованих та електронних книг, до мережі Інтернет.

Після успішного проходження кожною командою свого маршруту всі учасники та ведучі заходу зібралися у читальному залі бібліотеки біля виставки «Віват, Мюнхаузен!», де у розділі «Картинна галерея» треба було розташувати ілюстрації з різних видань книги «Пригоди барона

Мюнхаузена». Це було останнє завдання для команд, яке вони виконали за допомогою обладнання, розташованого в медіа залі бібліотеки. Наприкінці зустрічі команди-дослідниці поділилися своїми знаннями й знахідками, здобутими в бібліотеці .

А ще команди отримали творче завдання – придумати продовження історій «Пригоди Мюнхаузена в бібліотеці».

ШБІЦ запропонував бібліотекарям шкільних бібліотек міста використовувати бібліозанурення «Мюнхаузен у бібліотеці» як медіа урок у спеціальному фаховому проекті «Основи медіаосвіти: бібліотечний модуль» (<http://gorodmedia.blogspot.com/p/5.html>).

Презентація до бібліозанурення «Мюнхаузен у бібліотеці» розміщена на компакт-диску (див. Додаток 2).

Отже, варто зауважити, що такі проекти, як «Бібліотечне занурення» спонукають учнів до самостійного пошуку та аналітичного опрацювання інформації, формулювання й аргументування власної думки, а ігрові методики роблять засвоєння знань та умінь невимушеним і неформальним.

Бібліотека з задоволенням використовує цю форму роботи. Школярі успішно взяли участь у «Бібліотечному зануренні» за книгою Ж. Верна «20 тисяч льє під водою», за книгами письменників О. Генрі і Конан Дойля.

Взяла на озброєння цю ідею і Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрові Чайки [8].

4.2. Виховання мистецтвом

Естетичне виховання – складова частина виховного процесу, головна мета якого навчити людину розуміти й цінувати прекрасне. Робота з естетичного виховання, популяризації літератури з мистецтва займає особливе місце в роботі шкільної бібліотеки.

Сучасні діти краще розбираються в техніці, ніж у людських емоціях, вони часто не помічають навколишню красу. А від цього страждає їх духовне життя. І завдання педагогів і бібліотекарів допомогти дітям побачити цю красу і «повернутися» до духовності.

З 2012 року в навчально-виховному комплексі «Школа гуманітарної праці» впроваджується інноваційний досвід використання в освіті музейної педагогіки. У цьому напрямку школа активно співпрацює з Херсонським художнім музеєм ім. О. О. Шовкуненка. Один із прикладів такої спільної роботи – видання посібника «Музейна абетка», в якому представлені картини з колекції Херсонського художнього музею

Сторінки музейної абетки (див. Додаток 2)

Посібник видано в оригінальній формі – у вигляді абетки. Кожній букві відповідає предмет або деталь картини і невеликий вірш. За цією книгою дитина зможе не тільки вивчити абетку, але й дізнатися багато нових слів і познайомитися з кращими творами образотворчого мистецтва. «Абетка» видана також російською мовою, готується до друку третє видання - англійською мовою.

Бібліотекарі розробили цикл занять для учнів 4-6 класів з використанням посібника «Музейна Абетка».

Сторінки музейної абетки

Підготовка заходів
естетичного циклу вимагає
творчого підходу, пошуку
нестандартних рішень.
Можливості шкільного
бібліотечно-інформаційного
центру дозволяють
використовувати сучасні
комп'ютерні технології,
різноманітні демонстраційні матеріали, ігрові прийоми, твори
образотворчого та музичного мистецтва.

Наявність у бібліотеці унікального фонду літератури з мистецтва, у тому числі і медіаресурсів, а також мультимедійного обладнання дозволяє

проводити віртуальні екскурсії відомими картинними галереями і музеями світу.

Інновації в роботі нашої бібліотеки не виключають і традиційних бібліотечних форм. Книга, як і раніше, стоїть на першому місці в роботі бібліотеки. У читальному залі бібліотеки розгорнута постійно діюча виставка-вернісаж «Чарівний світ

мистецтва». На ній представлені чудові барвисті альбоми із серій «Шедеври музеїв світу», «Майстри європейського живопису», «Художня галерея», «Великі художники».

Сьогодні невід'ємною частиною в проведенні будь-якого бібліотечного заходу є візуальний супровід. В арсеналі нашої роботи - цілий ряд авторських медіапрезентацій. Так, для молодших школярів підготовлена виставка-презентація «Казкові полотна В.М.Васнецова». Діти, зачитуючи уривки з казок, на сюжети яких написані полотна, розглядають картину «поглядом художника». Для старших школярів у нас підготовлені виставка-презентація «Життєві історії на полотнах В.Г. Перова», виставка-вернісаж «Сонячне мистецтво Огюста Ренуара».

У бібліотеці до пам'ятних дат художників проводиться «Цикл-галерея», наприклад: «Я помислами спрямований у вічність» - про творчість італійського скульптора і живописця Мікеланджело Буонарроті; «Тарас Шевченко – улюблений художник»; «Незвичайне мистецтво Сальвадора Далі»; «Мальовнича естетика К. Е. Маковського»; «Енциклопедія життя» на полотнах І. Ю. Рєпіна» та ін.

Заходи художньо-естетичного циклу - це, як правило, синтез літератури, живопису та музики. Прикладом такого заходу може служити літературно-мистецька вітальня «Пейзажна лірика Ф. Тютчева». Декламація поетичних рядків на тлі репродукцій картин, під звуки класичної музики створили

емоційну атмосферу, допомогли поринути в епоху 19 століття. Всі учасники цього заходу зуміли виявити свої артистичні здібності.

Ще одна форма роботи в цьому напрямку – бал-фантазія. Такий захід було підготовлено до 200-річчя книги Е. Т. Гофмана «Лускунчик і мишачий

король». Медіа-презентація з відомими ілюстраціями до казки, знаменита музика П. І. Чайковського допомогли учням зануритися в казковий світ. Діти за ролями розіграли найцікавіші сцени з казки, що додало заходу живий, неформальний характер. Стали відкриттям для учнів сцени зі знаменитого балету «Лускунчик».

Робота нашої бібліотеки спрямована на те, щоб розвивати у школярів не тільки сприйняття краси навколишнього світу, але і фантазію, уміння «домальовувати» побачене, створювати свої образи. Адже від того, що ми робимо сьогодні, багато в чому буде залежати рівень освіченості, вихованості та духовної культури наших учнів.

4.3.«Бібліотечний week-end» - клуб вихідного дня

Сьогодні бібліотека – це територія спілкування, де можна зустрітися з цікавими людьми, послухати поетичні рядки, гарну музику.

Популярні серед школярів поетичні та літературно-музичні вечори, які вже кілька років проходять у рамках проекту «Літературне кафе». Тематика вечорів дуже різноманітна: літературний салон «Мандрівка сторінками французької літератури!» (<https://www.youtube.com/watch?v=mqNq1rt-7YM>), вечір японської поезії «Перлинні нитки хоку», музичний вечір «Угадай мелодію» та ін. Засідання в літературному кафе проходять неформально, як правило, з чаюванням та іграми. Розширилася і аудиторія – учасниками та глядачами стали не тільки учні, а й їхні батьки. І діти, і дорослі підтримали

ідею створення нового проекту – родинного клубу «Бібліотечний week-end», який працює в бібліотеці з 2013 року.

Робота в рамках клубу дозволяє бібліотеці реалізувати завдання підтримки традицій сімейного читання, сприяння зміцненню родин, розвитку творчого потенціалу дітей і дорослих, організації змістовного сімейного дозвілля.

Батьки із задоволенням проводять вихідний день в бібліотеці і разом з дітьми беруть участь в іграх, вікторинах, читають вірші, співають. А бібліотекарі отримали можливість реалізувати свої незвичайні і веселі ідеї. Тематика «бібліотечних вихідних» також різноманітна:

- Казкове чаювання з Алісою (день народження в бібліотеці);
- My favourite chocolate. Family party (вечірка для маленьких любителів шоколаду);
- Гра «Розгадай музичний кросворд» (веселий вечір для знавців віршів і пісень із мультфільмів);
- «Ласкаво просимо в Європу!» (віртуальні екскурсії європейськими містами англійською та німецькою мовами);
- «Когда мои друзья со мной...» (веселий день народження в бібліотеці)
- «Відгадай мелодію» (літературно-музичний вечір);
- «Усією родиною у бібліотеку» (свято зустрічі з книгою).

Фотоколаж на компакт-диску (див. Додаток 2).

4.4. Буктрейлери – книгу рекламують школярі

Сьогодні діти проводять багато часу в інформаційному і медійному просторі, їм подобається створювати власні відеоролики, презентації. У медіацентрі бібліотеки Школи гуманітарної праці є всі умови для створення різноманітних медіапродуктів. Найпопулярнішим жанром бібліотечного відео є, звичайно буктрейлери, адже вони об'єднують літературу, візуальне мистецтво та Інтернет.

Ідею створення буктрейлерів підхопили не тільки бібліотекарі, а й учителі зарубіжної та української літератури. Наприкінці 2015 року бібліотекою ШГП був організований конкурс «Читай! Формат не має значення!» на кращий буктрейлер. Учні охоче брали участь у ньому, свої напрацювання приносили вчителям та бібліотекарям. Переможці були

нагороджені не лише в школі - на фестивалі буктрейлерів і промороликів «Bookfashion», організованому Київським університетом ім. Бориса Грінченка, були представили 5 робіт, створених учнями ШГП.

Буктрейлери, виконані учнями 7-А класу потрапили в число переможців: «Вождь червоношкірих» зайняв II призову сходинку, а ролик «Пригоди Шерлока Холмса» увійшов у число 25 найкращих робіт Фестивалю.

Буктрейлер «Вождь червоношкірих» розміщено на компакт-диску (див. Додаток 2).

РОЗДІЛ 5. МАЙДАНЧИК ПЕРЕДОВОГО ДОСВІДУ НА БАЗІ ШБІЦ НВК "ШКОЛА ГУМАНІТАРНОЇ ПРАЦІ"

5.1. Обмін досвідом на конференціях, семінарах та круглих столах

Інноваційним досвідом роботи бібліотечно-інформаційного центру НВК «Школа гуманітарної праці» ділимося з педагогами і бібліотекарями міста та області.

ШБІЦ є базою для проведення практичних занять курсів підвищення кваліфікації Херсонської академії неперервної освіти. На базі ШГП неодноразово проводилися творчі майстерні, семінари з обміну досвідом, як от:

- круглий стіл на тему "Роль бібліотечно-інформаційного центру в підвищенні інтересу до науки, культури, читання" (26.06.2013);

- круглий стіл творчої групи із впровадження в педагогічну практику спадщини В.А. Сухомлинського, присвячений моральному вихованню дітей у рамках 8-ої Міжнародної науково-практичної конференції і XXII Всеукраїнських педагогічних читань "Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: виховуємо культуру потреб особистості» (24.09.2015);

- науково-практичний семінар директорів авторських шкіл на тему «Методологія розвитку нової української школи» (20-21.11. 2016).

5.2. Співпраця з бібліотеками міста та області

Багато років поспіль Школа гуманітарної праці плідно співпрацює з Херсонською обласною бібліотекою для дітей імені Дніпрової Чайки. Робота будується на основі координаційного плану.

Спільно з обласною бібліотекою реалізуються декілька проектів:

- "Слово": бібліотечна програма розвитку лексики дитини;

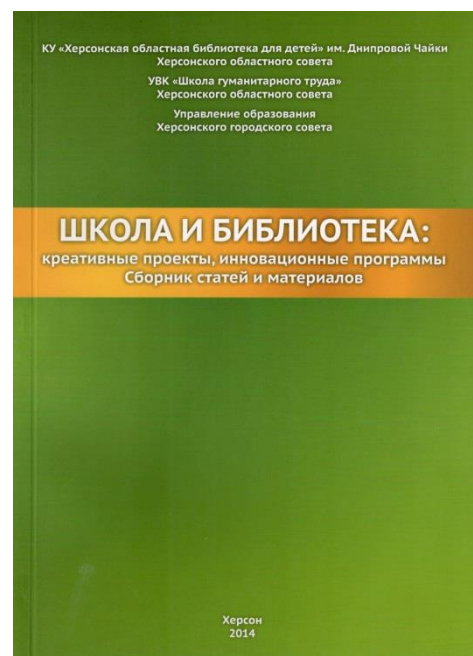

- "Бібліозанурення": інноваційний проект навчання пошуку інформації у бібліотеці;

- "Основи медіаосвіти: бібліотечний модуль": корпоративний проект зі створення розробок бібліотечних медіауроків, занять із формування інформаційної культури школярів.

В листопаді 2014 р. педагоги школи стали учасниками організованого бібліотекою ім. Дніпрової Чайки спільно зі ШБІЦ ШГП семінару «Інноваційні форми роботи з дітьми»; у жовтні 2015 р. - взяли участь у проблемно-орієнтованому семінарі «Вчителі+бібліотекарі+батьки=про дитяче читання», де використовувався новий формат обговорення проблематики дитячого читання - ситан (ситуативний аналіз).

Досвід багаторічної співпраці Херсонської обласної бібліотеки для дітей імені Дніпрової Чайки та Навчально-виховного комплексу «Школа гуманітарної праці» був узагальнений та опублікований у збірці "Школа і бібліотека: креативні проекти, інноваційні програми» (Херсон, 2014), видання якого було приурочене до організованої двома закладами спільно з управлінням освіти Херсонської міської ради наради директорів загальноосвітніх навчальних закладів міста.

Шкільна бібліотека неодноразово була учасником Міжрегіонального ярмарку бібліотечних інновацій «Бібліокре@тив» (<http://biblioyarmarok.blogspot.com>).

Саме на базі ШГТ вперше працювала секція шкільних бібліотек Ярмарку «Бібліокре@тив-2013», на якому працівники дитячих та шкільних бібліотек Полтавської, Миколаївської та Херсонської областей обмінювалися бібліотечними інноваціями та досвідом роботи.

Беручи участь у ярмарках різних років, ШБІЦ ШГП презентував на них низку авторських розробок, які були «придбані» і реалізовані колегами-учасниками цього фахового форуму:

- медіа та видавничий проект «Твоя бібліотека: щоденник мандрівника» (2013 р.);
- «Бібліотечна рекламна агенція» (2014 р.);
- «Веб-квест: форма популяризації літератури в бібліотеці» (2015 р.);
- «Азбука музею від А до Я» (2016 р.).

Бібліотекарі ШБІЦ і самі з задоволенням беруть участь у Ярмарку ідей, а «придбані» ідеї яскраво втілюються в життя - і в школі, і безпосередньо в бібліотеці.

ВИСНОВКИ

Школа, де бібліотека - не просто сховище книг, а ресурсний, інформаційний, культурний центр для учнів та педагогів - необхідна умова формування якісної сучасної освіти.

П'ять років практичної діяльності шкільного бібліотечно-інформаційного центру Школи гуманітарної праці засвідчили, на наше тверде переконання, що ця модель найбільше відповідає сучасним вимогам до бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів.

Завдяки трансформації традиційної бібліотеки в ШБІЦ у навчально-виховному комплексі «Школа гуманітарної праці» всі учасники навчально-виховного процесу отримують бібліотечно-інформаційні та соціокультурні послуги, що відповідають сучасним вимогам та очікуванням учнів, вчителів, батьків. Бібліотека виконує функції культурно-просвітницького центру навчального закладу, сприяє виховній та позакласній роботі з учнями, у тому

числі і в створенні власних інформаційних та медійних продуктів, використовує нові форми роботи в популяризації читання та книги.

Адміністрації закладу вдалося реформувати бібліотеку в сучасний інформаційний центр. І ШБІЦ займає гідне місце у структурі медіахолдингу навчально-виховного комплексу «Школа гуманітарної праці» Херсонської обласної ради.

В зоні першочергової уваги бібліотеки – формування медіа- та інформаційної грамотності школярів, педагогів, співробітництво в цьому напрямку з бібліотеками інших відомств.

Сподіваємось, що досвід роботи НВК «Школа гуманітарної праці" з модернізації шкільної бібліотеки в сучасний бібліотечно-інформаційний центр з використанням інноваційних форм та методів в роботі, буде цікавим для колег – працівників шкільних бібліотек.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Інформаційний збірник для директора школи та завідуючого дитячим садочком. – № 3-4 (59). – 2017. – 104 с.
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/konceptsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukrayini>.
3. Концепція інформатизації мережі бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України // Шкільна бібліотека плюс. – 2008. – № 7. – С. 2-5.
4. Кияновський А.О. Школа гуманітарної праці: основні напрями освітньої діяльності / А. Кияновський // Рідна школа. – 2014. – № 12. – С. 3-7.
5. Кияновський А.О. Школа гуманітарної праці: розвиток інтелектуальної особистості, виховання патріота-громадянина // А. Кияновський // Рідна школа. – С. 3-10.
6. Лобановська І. Г. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у практику роботи шкільних бібліотек / І. Г. Лобановська // Шкільна бібліотека плюс. – 2007. – № 21. – С. 2–6.
7. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упоряд. В. Іванов, О.Волошенюк; за наук. ред. В. Різуна. – Київ : Центр вільної преси, 2013. – 352 с.
8. Мишаткина М.В. Библиопогружение: новый формат информационного серфинга / Мария Мишаткина // Школа и библиотека: креативные проекты, инновационные программы: сборник статей и материалов. – Херсон, 2014. – С. 15-16.
9. Навчально-виховний комплекс «Школа гуманітарної праці» Херсонської обласної ради в авангарді сучасної освіти : з досвіду роботи // Рідна школа. – 2014. – №12. – С. 1-80.

10. Олейникова И. Ю. Использование информационно-коммуникационных технологий в образовании / И. Ю. Олейникова // Шкiл. б-ка плюс. – 2009. – №20. – С. 17–23.
11. Поперечна Л. Шкiльний бiблiотекар – педагог медiа- та iнформацiйної культури / Лiдiя Поперечна // Шк. бiбл.-iнформ. центр. Бiбл. робота. – 2014. – №1. – С. 56-60.
12. Формирование информационной культуры личности в библиотеках и образовательных учреждениях : учебно-метод. пособие / Н.И. Гендина, Н.И. Колкова, Г.А. Стародубова, И.Л. Скипор. – М. : Шк. б-ка, 2002. – 288 с.
13. Формування iнформацiйної культури учнiв загальноосвiтнiх навчальних закладiв : наук.-метод. рек. / АПН України, ДНПБ України iм. В.О. Сухомлинського; упоряд. А.І. Рубан. – К., 2005. – 117 с.
14. Шкiльний бiблiотечно-iнформацiйний центр: теорiя i практика : наук.-метод. посiбник / ред. Матвiйчук О.Є. – К., 2007. – 209 с.
15. Школа гуманiтарної працi : з досвiду впровадження ICT i реалiзацiї варiативної складової навчального плану // Рiдна школа. – 2016. – №10. – С. 1-80.
16. Бiблiотечнi медiауроки [Електронний ресурс] / Херсонська обл. б-ка для дiтей iм.Днiпрової Чайки. – Електрон. дан. – [2014-2016]. - Режим доступу: <http://gorodmedia.blogspot.com/> (дата звернення 10.05.2016). – Назва з екрана.
17. Манифест школьних библиотек ИФЛА/Юнеско [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-guidelines/school-library-guidelines-ru.pdf>.

Видання та публікації ШБiЦ

18. Лихожон Т.В. Бiблiотечно – iнформацiйний центр – сучасна модель шкiльної бiблiотеки / Тетяна Лихожон // Рiдна школа . – 2016. – № 10. – С. 58-61.

- 19.Лихожон Т. В. Современному ученику - современную школьную библиотеку / Т.Лихожон // Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: виховуємо культуру потреб особистості : матеріали УІІ Міжнародної науково-практичної конференції і XXII Всеукраїнських педагогічних читань (24-25 вересня 2015 р., м. Херсон) : в 3 ч. / за заг. ред. А.М.Зубка. – Херсон, 2015. – Ч. III. - С. 75-83.
- 20.Лихожон Т.В. Фрагмент бібліотечного заняття в 6-му класі / Тетяна Лихожон // Рідна школа . – 2014. – № 12. – С. 71-72.
- 21.Лихожон Т.В. Школьная библиотека – информационный центр учебно-воспитательного комплекса «Школа гуманитарного труда» Херсонского областного совета / Т.В. Лихожон // Школа и библиотека: креативные проекты, инновационные программы : сб. статей и материалов. – Херсон, 2014. – С. 22-26.
- 22.Лихожон Т.В. Екскурсія бібліотекою: захопливо, пізнавально, весело! / Тетяна Лихожон // Шк. бібл.-інформ.центр. – 2013. – № 9. – С. 32–35.
23. Основи інформаційної культури. Програма курсу за вибором для учнів 5-7 класів / МОН України; КЗ «Навчально-виховний комплекс «Школа гуманітарної праці» Херсон. обл. ради; уклад. Т. В. Лихожон. – Херсон, 2017. – 55с.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Список додатків

1. Паспорт бібліотеки.
- 2 Твоя бібліотека: щоденник мандрівника : путівник бібліотекою / ред. Т.В. Лихожон, О. О. Пузиревич. – Херсон, 2015. – 17 с.
- 3 Херсон – моє місто : буклет. – Херсон, 2015. – 1 арк.
4. Музейна Абетка : навч. посібник / уклад. В.В. Дяченко. – Херсон, 2016. – 58 с.: іл.

Додаток 2. Перелік електронних матеріалів

1. Конкурсна робота «Шкільний бібліотечно – інформаційний центр – сучасна модель бібліотеки навчального закладу».
2. Презентація ШБІЦ НВК «Школа гуманітарної праці».
3. Анкета учасника конкурсу. Паспорт бібліотеки.
4. Путівник «Твоя бібліотека: щоденник мандрівника». Електронні сторінки видання.
5. Буклет «Херсон – моє місто».
6. Буктрейлер за книгою О.Генрі «Вождь червоношкірих».
7. Відеофільм «Пригоди п'ятикласників у бібліотеці».
8. Відеоролик «Рекламна агенція. Даша Юдіна пропонує: нові книги у жанрі фентезі».
9. «Мюнхаузен у бібліотеці.» Презентація до бібліозанурення.
10. Фотоколаж масових заходів.
11. «Музейна Абетка». Сторінки видання.